

Detta arbete är duplicerat i 50 exemplar, av vilka detta
är N:r 14.

HOLMIANA ET ALIA.

Band I.

av

Frans de Brun.

Härmed har jag äran översända första häftet av Holmiana et Alia. Läsare, som i detsamma påträffar felaktiga uppgifter, ombedes att godhetsfullt sätta sig i förbindelse med förf., så att nödig rättelse kan göras i arbetets sista del.

Stavningen av de förekommande namnen är ej konsekvent. En omarbetning för åstadkommande av likformighet härvidlag skulle emellertid bliva alltför besvärlig och för mycket fördröja utgivandet. För övrigt stavas i själva urkunderna på många olika sätt.

Saltsjöbaden i oktober 1922.

F. de Brun.

Stadens inre kvarter, husen N:o 60-191 åren 1703, 1711, 1721, 1731
och 1766.

✓
jo!

Om en person kommer till Stadens arkiv på Riddarholmen för att göra arkivförskningar rörande något visst hus i Staden inom broarna i Stockholm under början av 1700-talet, möter han ganska oväntade svårigheter. För det första äro inga äldre mantalslängder i behåll än fr. 1711, och de nästa gälla 1721 och 1731 (för östra kvarteret saknas den sistnämnda). Man vad värre är, numreringen varierar i alla tre, så att samma hus angives med olika nummer varje gång. Det förhåller sig nämligen så, att husen fingo fasta nummer först år 1729; tidigare numrerade man om husen vid varje mantalsskrivning. Vad dessa fixa nummer beträffar, får man veta, att en förteckning över dem och deras motsvarande kvartersnamn och nummer finnes utskriven efter 1820 års mantalslängd. Till denna lista, som utskrivits av f. arkivarien J. Flodmark, har arkivarien G. Bolin fogat ett register över kvartersnamnen. Vidare finnes register över i husen skrivna personer.

Man skulle således ha ett medel att till en början kunna bestämma ägare och hyresgäster för vilket hus som helst år 1731, varefter återstode att med hjälp av registret gissa sig till numret år 1721 och sedan 1711. Härtill kommer, att i Stadsingenjörskontorets arkiv (i Stadshuset, 3 tr.) finnes kvar en gammal karta (M 92) över staden inom broarna med ägarenamnen utsatta för nästan alla tomterna. Fastebrevet för handelsman Swen Westerman, vilken inköpt Herr Hans Wegners egendom på Köpmanvalvets norra sida, är (enl. Flodmark i Samf. S:t Eriks årsbok 1918) daterat 1703 26/9. För rådman Mathias Bergman skedde (enl. Stockholms rådhus och råd, 2) själaringning 1703 27/1. Då på kartan M 92 egendomen norr om Köpmanvalvet betecknas som Herr Hans Wegners egendom och huset Andromeda 9 kallas salig rådman Mathias Bergmans, är klart, att kartan tillkommit under år 1703 före den 26 september.

Då man alltså har uppgifter för åren 1703, 1711, 1721 och 1731, tycks det som om det skulle vara en tämligen enkel uppgift att iden-

tifiera husnummerna för 1711 och 1721. Men det finns andra svårigheter. Att somliga namn på 1703-års karta kunna vara litet svårlästa, betyder inte så mycket, emedan man har 1711 års mantalslängd att kollationera med. Värre är, att i många hus förändringar ägt rum i äganderätten under de mellanliggande åren, för vilka mantalslängder saknas. Härtill kommer, att arkivarien Flodmarks nummerlista avskrivits alldeles okritiskt utan att ens rena felaktigheter tagits bort. Så finner man t.ex. för inre kvarteret, att såväl Persens 5 som Andromeda 9 skulle motsvara 1729-års nummer 144, Perseus 6 som svarande mot 145 och 146, Perseus 7 och Pegasus 9 mot 147, Perseus 8 och Pegasus 8 mot 148, Perseus 9 och Pegasus 7 mot 149, vilket naturligtvis är orimligt, eftersom nummerna voro fixa från och med år 1729. I själva verket beror väl felet på att även en äldre numrering har råkat komma med i 1820 års mantalslängd. Å andra sidan givas t.ex. åt Perseus 1 två nummer: 127 och 140, åt Perseus 3 tre nummer: 129, 131 och 142 (det sista felaktigt, bör strykas). För forskaren skulle det onekligen vara till gagn, att icke blott felen i arkivets nummerlista avlägsnades, utan att också samtliga hus, som upptagas i mantalslängderna för 1711 och 1721, identifierades. Det är givetvis lättare att göra en dylik identifiering systematiskt i ett sammanhang än för ett enstaka hus. Någon större svårighet torde ej arbetet innebära; efter några få kortvariga arkivbesök har jag lyckats att i det allra närmaste ⁺ klara ut de egendomar, som särskilt intresserat mig, nämligen dem i stadens inre del nr 60-191, d.v.s. 132 st. Då jag vid denna arkivforskning ofta påträffat uppgifter rörande tiden efter 1731, har jag tagit med även dem; någon fullständighet är därvid icke avsedd. Likaså har jag, efter en i Rådhusarkivet befintlig lista lämnat uppgift om husägarna år 1766, så att forskaren icke skall vara nödsakad att endast för den sakens skull företaga en resa till detta avlägsna arkiv.

Sedan man fått full klarhet om husägarna för åren 1703, 1711, 1721, 1731, 1766, kan man i Stadens arkiv på Riddarholmen gå igenom mantals-

+) Att ej alla identifierats, har sin grund i att jag, som av hälsoskäl nödgats inskränka arkivbesöken till ett minimum, icke gjort efterforskningar i Rådhusarkivet. Kompletteringen torde dock i varje fall endast draga några timmar.

längderna för 1741, 1760, o.s.v. (där husen uppträda under samma nummer som år 1731) och där taga reda på ägare och hyresgäster. Vill man skaffa sig bättre kännedom om ägarne, har man att därefter förflytta sig till Stadsingenjörskontorets arkiv (Stadshuset, 3 tr.) där förträffliga register stå forskaren till buds för designationerna, i vilka även angivas köpebrevens och stundom senaste fastebrevs dateringar. Sedan blir man nog tvungen att bekväma sig till en utfärd ända bort till stadens rådhus och i Rådhusarkivet genomgå stadens registratur och bouppteckningar, för vilka personnamnsregister finnas. För den äldre tiden har man att hålla sig till tänkeböckerna, skatteböckerna m.m., vilket är litet besvärligare.

Under förhoppning, att Stadens arkiv på Riddarholmen i icke allt för avlägsen framtid får samtliga hus i 1711 och 1721 års mantalslängder identifierade, överlämnar jag härmed den utlovade redogörelsen för den inre delen, n:r 60-191. I det följande citeras

Stockholms rådhus och råd, 2 som Rådsatrikeln

Svenska Ättartal, som Sv. Ä.

F.U. Wrangel, Stockholmiana I-IV som W.

" S:t Nikolai församlings vigselbok som Vigselboken

Lüdeke, Denkmal der Wiedereröffnung der deutschen Kirche som Lüdekes Denkmal.

" Dissertatio historica de Ecclesia Tevtonica som Lüdekes Dissertatio.

Josephson, Borgarhus i gamla Stockholm, som Borgarhus.

Samf. S:t Eriks årsbok, som S.S.E.Å.

Utredningar rörande Statens tomter i Stockholm II som U II.

De olika arkiven omnämnas sålunda:

Rådhusarkivet = Rå

Stadens arkiv å Riddarholmen = St.Rid.

Stadsingenjörskontorets arkiv = St.Ing.

Övriga förkortningar (f., g., +, etc.) torde ej behöva förklaras.

N:r 60, Ceres 1, Tyska Brinken 20, 22

1703: äg. skomakaren Lorentz Edman; 1711 (n:r 71): körsnär mäster Lorentz Edmans intressenters hus, obebott, 7 eldstäder; 1721 (n:r 64)

